VIL GUD BEVARE NORDMANNEN?

Solsugne turister tar fram passet og stikker vinterjakka under armen, begeistret over å ha nådd reisemålet og alt det har å by på de nærmeste ukene. Et herlig avbrekk møter dem, vekk fra speilglatte fortau, neglesprett-kulde og bilen som må graves ut av snøhaugen hver morgen. Eller knuste drømmer om en sommer som aldri kommer. – Og så er det ingen pakistanere her!

NILS A. RAKNERUD
SAMORA

Dette glade utrop skal ha kommet fra en nordmann i det han går nedflytrappa. Eller om det var etter den tredje cervezaen på utekaféen nederst i Norskerenna, kallenavnet på en gågate på Øya jeg skriver om. Det er ei vulkansk øy utenfor Afrikas kyst, men kunne like gjerne vært en helt annen plass. Akkurat denne øya har flere ting til felles med Norge. Den er kristen. Og det er veldig mange nordmenn der.

Det ligger mye vulkansk i det vi kaller religion og kultur. Øya og landet det tilhører er langt mer katolsk enn Norge er protestantisk. Katolisismen er jo i seg selv mer religion enn norsk hverdags-kristendom er det. På toppen av det katolske hierarkiet sitter Paven i Vatikanet, et finansministerium i seg selv med direktelinje til Himmelen. Sånn sett ikke ulikt det søkkrike iranske presteborgerskapet. Hierarki-kulturen står sterkere i Spania, om enn ikke så ille som i Iran. At spanskekongen kan be et latinamerikansk statsoverhode holde kjeft, er imidlertid uttrykk for egalitet og folkelighet, heller enn katolsk hierarki.

Egentlig er det min soleklare rett, men i global sammenheng kan jeg føle meg priviligert, som kan rakke ned på religion og hierarki uten risiko. Men andre menneskers følelser skal man ha respekt for. Også de religiøse. En gang gikk jeg inn i en liten katolsk kirke, som turist med dinglende kamera. Ikke det at jeg snakket høyt, men jeg kikket rundt meg, smilte og betraktet inventaret som en kuriositet, som noe eksentrisk; den lille kirken var berømt. Det varte imidlertid ikke lenge før jeg merket et strengt blikk fra en eldre herre. Her sitter folk og ber, dette er ikke noen utstilling! sa øynene før han vendte oppmerksomheten mot alteret igjen. Kroppsspråket mitt var upassende.

"Kultur er et gummistrikk-begrep som beskriver noe folk har til felles og noe som skiller dem."

Kultur er et gummistrikk-begrep som beskriver noe folk har til felles og noe som skiller dem. Respekten for religion er dermed både respekt for identitet og respekt for et skille. Niqab provoserer meg, men jeg trenger likevel ikke bli uforskammet. I den andre enden av kleskode-skalaen ser jeg andre plagg som mangler verdighet. Hva skiller et anstendig klesplagg fra et uanstendig, og hva skiller verdighet fra uverdighet? Eller:

Hvilken religion har rett til å dominere verden?

Sagt med ironi er svaret enkelt: Den rette. Som villfaren ikke-troende er jeg derfor mest av alt glad for én ting når jeg setter meg på flyet på vei nordover seint i desember: Høytiden og festen jeg skal feire heter Jul, og ikke noe som har med Kristus eller Jesus å gjøre. I alle fall ikke i navnet. Kristus og Jesus er for øvrig to helt forskjellige størrelser. Kall meg gjerne en Jesustilhenger. Kristus ble oppfunnet senere, for å tjene Makten om ikke akkurat Æren.

At vi kaller det Jul, er kanskje ingen stor sak, men for meg er det viktig å kunne ønske Petter, Ahmed og Shanmugaratnam God Jul! uten at jeg avviker fra tradisjonen. Engelsktalende må tradisjonelt si Merry Christmas! og spansktalende ¡Feliz Navidad! Nav-

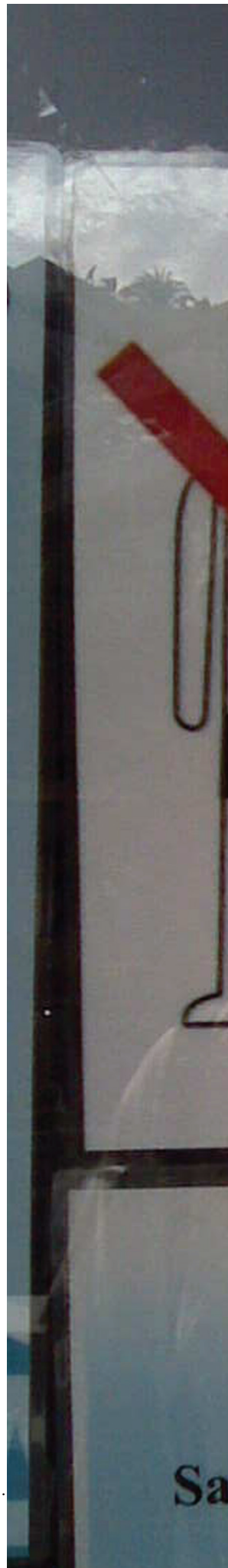

Niqab provoserer meg, men jeg trenger likevel ikke bli uforskammet. I den andre enden av kleskode-skalaen ser jeg andre plagg som mangler verdighet. Hva skiller et anstendig klesplagg fra et uanstendig, og hva skiller verdighet fra uverdighet? skriver artikkelforfatteren.

Turistene, og særlig de norske, tar på shortsen så snart de går av flyet. Noen ganger er det eneste plagg utenom solhatten og croxene. På varme dager er lyserøde nordeuropeiske vommer og lakenhvite lår et vanlig syn i gatene. Vakkert? Svettende drar jeg på langbuksene i protest, skriver artikkelforfatteren.

idad betyr fødsel, og det er Jesu fødsel det dreier seg om. De tok ham ned fra retterstedet, likevel påstås at han dukket opp igjen. Derfor er han både menneske og gud. Hvis jeg har forstått poenget.

Mammon

Katolsk Julaften feires 6. januar, for da kom Kasper og Jesper og Johnatan til den nyfødte — var det ikke sånn? Norske unger i katolikk-land får seg iallfall to Julaftener og dobbelt sett presanger. ¡Felices fiestas dobles! Konsumet dobles. Mer penger i kassa. Egentlig tjener det verdens virkelige hersker. Han heter verken Gud eller Allah, men Mammon, les kapitalismen.

¡Feliz Navidad! betyr at man gleder seg ved fødselen, eller rett og slett Glad fødsel oversatt direkte. Unnskyld meg, men burde ikke dette heller være en hilsen til gravide kvinner uansett når det er på året?

Heldigvis gjør sekulære varianter seg mer og mer gjeldende. ¡Felices Fiestas! lever i beste velgående sammen med den religiøse, glade jomfrufødselen. Religionen, i alle fall den mer dogmatiske variant-en, slipper sakte taket i dagliglivet og blir mer og mer noe man trekker fram ved fødsler, begravelser og bryllup, menneskers egne høytidsstunder. Det religiøse monopolet brister. I Norge har vi sånn sett et godt utgangspunkt for å være inkluderende siden festen heter Jul.

Helliget vorde mitt morgenbad

Happy Holiday er i likhet med det spanske også inkluderende, selv om Holy-prefiksen gir assosiasjoner. Men det hellige trenger vel ikke være noe religiøst? Mitt første kalde, morgenbad på Sørlandkysten om våren i Adams drakt er iallfall en hellig handling for meg. Selv om en desemberdukkert i Atlanteren heller ikke er å forakte.

Apropos netto. Å bade naken på et offentlig sted i katolisismen, er en rask måte å komme i kontakt med Guardia Civil, Francos gamle politi på.

Halvnakenhet er heller ikke akseptert, men, siden det er turismen eller oss de fastboende lever av, så tolererer man litt av hvert. Turistene, og særlig de norske, tar på shortsen så snart de går av flyet. Noen ganger er det eneste plagg utenom solhatten og croxene. På varme dager er lyserøde nordeuropeiske vommer og lakenhvite lår et vanlig syn i gatene. Vakkert? Svettende drar jeg på langbuksene i protest.

Invasjon?
På globusen ser Øya ut som ei lita holme, men er en del av et gulag på et dusin øyer med til sammen 2 millioner innbyggere, hvorav halvparten på denne ene. Øya er mindre enn Senja, (=ei tynt befolket øy i et tynt befolket land,) men ned 100 ganger så mange fastboende. Men når kulda slår til i det høye nord, blir det fler. Da kommer turistene. Klimaflyktningene.

De teller ikke mindre enn 3 millioner. Til sammenligning var det 100 000 norsk-pakistanere, -somaliere og -polakker i Norge til sammen per 1. januar 2009. (SSB)

Ja, jeg er selv en del av disse klimaflyktninger, jeg flykter fra det skandinaviske klimaet. Jeg får tungsinn i toppen og smerter både her og der av mørket, kulda og glattisen. Selvsagt kommer jeg også på grunn av det billige, gode ølet, men det forteller jeg ikke til doktoren.

Is your shorts too short?
Vi står utenfor det norske legekontoret, almennpraktiserende lege og jeg. Han har en plakat på døra med en tydelig meldig om akseptabelt antrekk. Legen har ordnet med nødvendige prøver og tar en pause mellom slagene. Desembersola varmer godt og inviterer til helt andre plagg en Fjellrev og longs. En mann kommer over torget, lett vaggende og med navlen i front. T-skjorta hans er for liten, shortsen både for kort og for romslig! Ligner en velbrukt, utvasket underbukse. Legen og jeg rister på hodet i kor. Dette var dagens verste.
— Det er jo et katolsk land, dette da, sukker legen.
— Nettopp. Men han hisser seg sikkert opp over en hijab.

Jeg forestiller meg en lokal debatt a la den norske hovedstads-debatten rundt temaet shortslengder og kulturforskjeller. Hvordan kan nordmannen med slaske-shorts bli bedre integrert? Eller: Send dem tilbake der de kom fra, det er for mange av dem! Nei, det har ikke turistnæringen råd til.

Hvor(for) hilser nordmenn?
Et annet merkelig kultur-fenomen er dette med hilsing. Svært ulikt hjemlige vaner hilser nordmenn stadig på hverandre på gatene på vulkanøya. På norsk, naturligvis. En sjelden gang et kjekt lite ¡Hola! for å imponere.

Gatehilsinga forutsetter at det er enkelt å skille nordmannen fra de øyboerne. Det er det. Denne for nordmenn lite praktiserte hilsinga kunne man tro var noe positivt de hadde lært seg; fastboende hilser jo alltid. Jeg tror det stikker dypere. Nordmannen føler seg fri, som unger gjør når mamma og pappa ikke er hjemme. Man slipper ut av det norske mentale fengselet, bryter med den tilknepa, stive væremåten. De som glor på hverandre med torskeblikk i Norge, leverer et sprudlende friskt Hei! på strandpromenaden eller Norskerenna.

Som den yrkesdemonstrant jeg er, hilser jeg på alle nordmenn jeg ser med ¡Buenas días, buenas tardes, eller buenas noches! Som regel svares det bare bare med noe uforståelig mumling, et hump; litt brydd.

"Et annet merkelig kulturfenomen er dette med hilsing. Svært ulikt hjemlige vaner hilser nordmenn stadig på hverandre på gatene på vulkanøya. På norsk, naturligvis."

Kultur-murer og kultur-meter
Innledningsvis var jeg inne på at kultur både skiller og samler. Hvis vi snakker om nettverksbygging, har nordmenn et sterkt nettverk på Øya. Sjømannskirkene verden over har gått fra å være sjømennenes andre hjem, til et samlingssted for trailersjåfører; på øya er den et samlingspunkt for norske turister. Innebærer dette nettverket et skille mot øybefolkningen? Offisielt arbeides det for å bryte slike ned, men et arrangement før jul skiltet med at musikere fra det lokale miljøet kom på scenen. Hvilket lokale miljø? Man mente det norske!

Men den katolske kultur(mur)en kan være vel så vanskelig å trenge igjennom. Min norske lege er dyktig, ydmyk og omtenksom person. Av og til trengs spisskompetanse, og legen løfter gjerne av telefonrøret for å konferere med den norske spesialisten på Ullevål, 4000 km unna. En spesialistoverlege i katolisisme-land kan være lenger unna, om enn ikke fysisk. Da regner vi ikke i kilometer, men kultur-meter. En vanlig snørr- og vorte-lege, som han selv kaller seg, kommer knapt til sentralbordet i dette hierarkiet, gir han uttrykk for.

Den norske egaliteten er i alle fall noe vi kan være stolte av.